

Rytíř/Dáma české kultury

a) Ocenění čestným titulem Ministerstva kultury Rytíř/Dáma české kultury
- **in memoriam:**

Zdeněk Rotrekl (1. října 1920 Brno – 9. června 2013 Brno)

- Český básník, spisovatel, esejista, kritik, publicista, literární historik a scénárista, spadající do podkategorie katolické literatury.
- Po maturitě byl totálně nasazen, po druhé světové válce zahájil studium na Filosofické fakultě MU. Za svoji činnost ve svazu vysokoškolského studentstva byl v roce 1948 vyloučen ze studií. Následně byl zatčen a při zinscenovaném procesu (1949) odsouzen k trestu smrti, tento rozsudek mu byl změněn na doživotí. Propuštěn na svobodu byl až v roce 1962. Po návratu z kriminálu pracoval v uranových dolech.
- Roku 1968 byl rehabilitován a bylo mu umožněno dokončit studia filosofie, poté se stal redaktorem časopisu Obroda, kterým byl až do roku 1969. Až do sametové revoluce působil jako disident a podílel se na tvorbě samizdatu. K plnohodnotné práci se vrací až po revoluci. V 90. letech obdržel řadu významných cen např. Řád sv. Cyrila a Metoděje nebo Zahradníčkovu cenu či Cenu Karla Havlíčka Borovského.
- V jeho stylu se částečně objevují prvky surrealismu. Vytvářel hodně novotvarů. Věnoval se barokním a biblickým tématům. Častým motivem je zápas o křesťana za dob totality.
- Roku 1995 mu byl propůjčen Řád T. G. Masaryka III. třídy.

Jaroslav Šlezinger (29. dubna 1911 Jemnice – 2. srpna 1955 Vykmánov)

- sochař, politický vězeň nacismu i komunismu (zemřel v pracovním táboře na Jáchymovsku na nemoc z ozáření)
- Původně se Jaroslav Šlezinger vyučil tesařem u mistra Josefa Matějky v Jemnici. O rok později jako samouk vytvořil své první sochařské dílo - *Památník padlým* v Chotěbudicích. V období 1936 až 1939 studoval na Akademii výtvarných umění v Praze, v ateliéru Bohumila Kafky. V roce 1939 nastoupil jako profesor sochařství na Umprum v Brně.
- 17. listopadu 1939 byl zatčen gestapem spolu se studenty na Kounicových kolejích a byl převezen do Oranienburg-Sachsenhausenu.
- V koncentračním táboře Jaroslav Šlezinger vymodeloval z chlebové střídy námět pro *Zaváté šlépěje*. Inspirací mu byly jeho matka a manželka, podpírající se v bolestném očekávání.
- 7. září 1949 byl Jaroslav Šlezinger zatčen StB a uvězněn v Jihlavě. Od roku 1950 do roku 1951 byl vězněn na Mírově. Rok nesměl psát domů. Ve vykonstruovaném soudním procesu o "spiknutí" byl Jaroslav Šlezinger 11. února 1950 odsouzen k 25 letům těžkého žaláře. Rozsudek byl 25. dubna 1950 potvrzen Nejvyšším soudem v Praze.
- Bývalí spoluvězni vzpomínají, jak jim Jaroslav Šlezinger ve vězení pro útěchu vytvářel sošky Krista z chlebové střídy a z překližky.
- V roce 1951 byl Jaroslav Šlezinger převezen do tábora nucených prací ve Vykmánově, do lágru "L" ("L" - jako likvidace), k práci ve "Věži smrti", kde onemocněl nemocí z ozáření.
- 25. srpna 1954 byl převezen z tábora "L" na stavbu Domu kultury v Ostrově, kde byl přinucen vytvořit výzdobu a sousoší. Zároveň tajně modeluje reliéfky své "Křížové cesty" a doplňuje je textem.
- 2. srpna 1955 umírá ve vězeňské nemocnici ve Vykmánově, o tři dny později je zpopelněn v Karlových Varech. Zde jeho vlastní křížová cesta končí.
- Jaroslav Šlezinger jako sochař tvořil dokonale realisticky v souladu s dobou. Osobnost a vyjádření pocitů soustředil do výrazu tváře i postoje sochy. Jeho plastiky vynikají čistou formou a vyzařují silné vnitřní pocity.

b) Ocenění čestným titulem Ministerstva kultury Rytíř/Dáma české kultury

Olbram Zoubek (*21. dubna 1926, Praha)

- Český sochař, jeden z nejvýznamnějších českých sochařů současnosti, výrazným způsobem se zasloužil o rozvoj české architektonické plastiky.
- V prvním ročníku gymnázia měl sice z kreslení trojku, později ale pedagogové odhalili jeho výtvarný talent. Než v roce 1945 odmaturoval, zažil totální nasazení i boje na pražských barikádách.
- Od roku 1952 se živil jako sochař, v nepříznivých dobách normalizace jako restaurátor na zámku v Litomyšli.
- Od roku 1959 byl členem skupiny TRASA, od roku 1987 zakládající člen NOVÉ SKUPINY.
- Po studiích na pražské umělecko-průmyslové škole se stal úspěšným sochařem. Tak jako mnozí prožíval s velkými nadějemi obrodný proces roku 1968, pak ale přišla okupace a rezignace na reformní ideály.
- Do pochmurné atmosféry přišel v lednu 1969 čin Jana Palacha. Olbram Zoubek se rozhodl Palachovi prokázat poslední službu a sejmout mu posmrtnou masku. Jeden odlitek pak vezl na Václavské náměstí studentům držícím za Jana tryznu.
- Zároveň oběma obětem sebeupálení v roce 1969 (Janu Zajícovi i Janu Palachovi) vytvořil náhrobky. V souvislosti s těmito aktivitami byl vyslýchán StB.
- V roce 1988 podepsal Několik vět, v roce 1989 se v Praze účastnil listopadového převratu jako člen akčního výboru Svazu českých výtvarných umělců (SČVU) a byl zakládajícím členem obnovené Umělecké besedy.
- Po sametové revoluci se na Olšanské hřbitovy vrátilo tělo Jana Palacha i původní Zoubkova plastika, vedle toho sochař nově vytvořil pamětní desku v budově filozofické fakulty. Dnes žije Olbram Zoubek v Praze a stále tvoří, je mimo jiné autorem Pomníku obětem komunismu na pražském Újezdě.
- V roce 1996 byl oceněn státním vyznamenáním Medailí Za zásluhy I. stupně.
- Jeho dosud největší retrospektivní výstava čítající okolo 300 exponátů se uskutečnila 29. 11. 2013 - 2. 3. 2014 v Jízdárně Pražského hradu.
- Zoubkův osobitý styl je charakteristický zredukovaným vytvarováním plastik, výraznou vertikálitou, rozrušeným povrchem a autorovu spřízněností a reakcí na antické dědictví.

Jiří Stránský (* 12. srpna 1931)

- Český spisovatel, scenárista, dramatik, překladatel, básník, skaut a politický vězeň.
- Jiří Stránský pochází z pražské patricijské rodiny, po svém otci Karlu Stránském má šlechtické předky, z matčiny strany je vnukem meziválečného československého předsedy vlády Jana Malypetra. Mezi jeho příbuzné patří i zakladatel českého skautingu A. B. Svojsík.
- Studoval gymnázium, měl maturovat v roce 1950, byl však ze školy těsně před maturitou z politických důvodů vyloučen. Živil se pak manuálně, později nastoupil do tiskového oddělení pražského propagačního podniku, kde pracoval až do odvodu do lidové armády k PTP útvarům.
- V lednu roku 1953 byl zatčen a obviněn z velezrady. Za tento vykonstruovaný zločin byl komunistickou justicí odsouzen na osm let vězení. Ve vězení prošel několika pracovními tábory včetně jáchymovských uranových dolů.
- Roku 1960 byl amnestován. Po propuštění dělal kopáče u Vodních staveb, od roku 1965 pracoval u Benziny, při této práci externě spolupracoval jako asistent s filmovým studiem Barrandov.
- Po roce 1989 začal J. Stránský znovu publikovat především v Literárních novinách, Listech a Lidových novinách, roku 1990 se stal spisovatelem z povolání, ale ještě téhož roku přijal nabídku vedoucího v zahraničním oddělení Českého literárního fondu. Roku

1992 byl zvolen prezidentem Českého centra Mezinárodního PEN klubu a roku 1995 se stal předsedou Rady Národní knihovny, které předsedal do roku 1998.

- V roce 2011 na Valném sněmu Junáka v Kolíně obdržel Jiří Stránský za dlouholetou práci pro skautské hnutí nejvyšší skautské ocenění – řád Stříbrného vlka.
- Napsal třináct novel a románů, povídky, hry a scénáře.
- V roce 2013 byl oceněn Cenou Josefa Škvoreckého za čtyři řady seriálu *Zdivočelá země*.

Magdalena Horňanová – (6. dubna 1920 Žilina)

- Nejstarší aktivní česká spisovatelka (95 let), na základě autobiografické zkušenosti podává v sedmi knihách svědectví o holocaustu.
- Vystudovala gymnázium a hudební konzervatoř v Praze; tu dokončila v Bratislavě, kam se v době Protektorátu uchýlili. Na konci roku 1944 utekli s manželem a dcerou do Orechového u Trenčína kde se celá rodina ukrývala až do konce války.
- Rodiče byli odtransportováni do koncentračního tábora v roce 1944, ostatní rodina už dříve. Sedmadvacet členů její rodiny včetně rodičů nepřežilo holocaust, byli zavražděni v Osvětimi.
- Po válce učila na Vyšší hudebně pedagogické škole v Praze. Její muž byl také učitel a v roce 1950 ho v rámci „Akce 70000 do výroby“ poslali proti jeho vůli do učňovské školy, aby se vyučil kovářem. K původní profesi se již nikdy nevrátil.
- Magdalena Horňanová se systematicky začala věnovat beletrii až od svých osmdesáti let a od té doby přibližně každé dva roky vydá novou knihu.

Marta Kubišová – (1. listopadu 1942 v Českých Budějovicích)

- Česká zpěvačka, trojnásobná vítězka čtenářské ankety časopisu Mladý svět Zlatý slavík.
- Po absolvování gymnázia se kvůli svému původu nedostala na vysokou školu.
- Vyhrála několik talentových soutěží, stala se profesionální zpěvačkou a od roku 1964 začala spolupracovat s Československou televizí a rozhlasem.
- Její píseň Modlitba pro Martu (původně součást seriálu Píseň pro Rudolfa III.) se stala při okupaci vojsk Varšavské smlouvy 1968 symbolem národního odporu.
- Od února 1970 měla zakázanu uměleckou činnost, ale nahrála ještě několik písní.
- Vystupovat mohla pouze na undergroundových akcích pro pozvané účastníky.
- Podpisem Charty 77 se její stíhání a sledování StB ještě stupňovalo, v letech 1977 a 1978 působila jako mluvčí Charty 77.
- Dne 10. prosince 1988 vystoupila po dlouhé době na veřejnosti na demonstraci při příležitosti 40. výročí vyhlášení Všeobecné deklarace lidských práv, když zazpívala československou hymnu.
- Dne 21. listopadu 1989, v době Sametové revoluce, zpívala z balkonu budovy Melantrichu na Václavském náměstí svou Modlitbu pro Martu a také československou státní hymnu.
- Dne 28. října 1995 obdržela od prezidenta Václava Havla státní vyznamenání Medaili Za zásluhy II. stupně.
- 7. března 1998 v Míčovně Pražského hradu jí byla udělena Čestná medaile T. G. Masaryka za věrnost jeho odkazu.
- V říjnu 2002 převzala na Pražském hradě Svatováclavské vyznamenání.
- V roce 2012 převzala od francouzského velvyslance v Praze za „vynikající přispění k politické svobodě“ Řád čestné legie.

c) Ocenění čestným titulem Mecenáš české kultury

Prof. Dr. Dadja Altenburg-Kohl (* 30. května 1949, Praha)

- Lékařka a podnikatelka, která od 70. do 90. let žila a pracovala v Německu, významná filantropka, sběratelka a mecenáška umění.
- Krátce po návratu do České republiky založila v Praze Nadaci DrAk a Muzeum Montanelli, které je jedním z mála soukromých muzeí v České republice.
- Mecenáška umění aktivně podporuje Národní divadlo již několik let. Spolupráce začala již v roce 2008, kdy z vlastního popudu zakoupila housle pro koncertní mistryni Lucii Švehlovou. O rok později se stala jednou z prvních členek nově založeného Mecenášského klubu v nejvyšší možné kategorii Zlatý mecenáš, krátce poté byla jmenována čestnou předsedkyní Výboru Mecenášského klubu.
- Od té doby každoročně věnuje Národnímu divadlu více než půl milionu korun. Díky jejím opakovaným štědrým finančním darům se podařilo v uplynulých letech zrealizovat mnoho zásadních restaurátorských projektů v historické budově Národního divadla, konkrétně pak restaurování Hynaisovy opony a restaurování nástěnných maleb Mikoláše Alše a Františka Ženíška v hlavním foyer historické budovy Národního divadla. To bylo rozfázováno do tří etap. Dvě etapy restaurátorských prací na lunetách jsou již u konce, třetí, a zároveň poslední etapa, započne v lednu 2015.
- Profesorka Altenburg-Kohl je zainteresována i v méně viditelných projektech – zakoupila skener pro potřeby Archivu Národního divadla v rámci projektu digitalizace a podporuje Balet Národního divadla.
- Je velmi inspirativní osobností české kulturní scény, jejíž slova i činy jsou motivující pro ostatní milovníky kultury a mecenáše, ať už stávající či potenciální.